

ILM-FAN, MADANIYAT VA INNOVATSIYALAR ORQALI BOSHLANG'ICH TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.

Nazarova Ruxshona Berdimurodovna

ruxshonanazarova01@gmail.com

+99888 437 22 23

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17341794>

Annotatsiya: Mazkur maqolada ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi o'рни, ularning samarali qo'llanilishi, zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirishdagi ahamiyati hamda o'quvchilarning intellektual, ma'naviy va ijodiy salohiyatini shakllantirishdagi roli tahlil etilgan. Shuningdek, boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlarning samarali metodlari, madaniyat va milliy qadriyatlarning ahamiyati hamda ta'lim jarayonida ilmiy bilimlarni joriy etishning istiqbollari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, ilm-fan, madaniyat, innovatsiya, pedagogika, kreativlik, raqamli texnologiyalar, milliy qadriyatlar, tarbiya.

Аннотация: В данной статье рассматривается роль науки, культуры и инноваций в начальном образовании, их эффективное применение, значение в развитии современной системы образования, а также роль в формировании интеллектуального, духовного и творческого потенциала учащихся. Кроме того, анализируются эффективные методы инновационных подходов в начальном образовании, значение культуры и национальных ценностей, а также перспективы внедрения научных знаний в образовательный процесс.

Ключевые слова: начальное образование, наука, культура, инновация, педагогика, креативность, цифровые технологии, национальные ценности, воспитание.

Annotation: This article analyzes the role of science, culture, and innovations in primary education, their effective implementation, the importance in the development of the modern education system, as well as their contribution to shaping students' intellectual, moral, and creative potential. In addition, the paper examines effective methods of innovative approaches in primary education, the significance of culture and national values, and the prospects for integrating scientific knowledge into the educational process.

Keywords: primary education, science, culture, innovation, pedagogy, creativity, digital technologies, national values, upbringing.

Bugungi globallasuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, uni ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalar asosida rivojlantirish har qachongidan ham dolzarb masalaga aylanmoqda. Zero, boshlang'ich ta'lim bosqichi nafaqat bilim berish, balki shaxsning keyingi intellektual, ma'naviy-axloqiy va ijodiy rivojlanishi uchun poydevor yaratib beradi. Shu bois ta'limda ilm-fan yutuqlarini qo'llash, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, madaniyat va milliy qadriyatlarga tayanish orqali zamonaviy barkamol avlodni tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanib bormoqda.

Asosiy qism.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalar o'zaro uyg'unlashgan holda o'quvchilarni har tomonlama kamol topishiga xizmat qiladi. Ilm-fan, avvalo, ta'lim jarayonini ilmiy asoslash, uni nazariy hamda amaliy jihatdan puxta tashkil etish imkonini

beradi. Bugungi kunda ilmiy izlanishlar natijalari asosida yangi pedagogik texnologiyalar, o'quv dasturlari va metodikalar ishlab chiqilmoqda. Shu orqali boshlang'ich ta'lim mazmuni boyib, o'quvchilarni qiziqtiradigan, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadigan yangicha yondashuvlar shakllanmoqda.

Madaniyat esa ta'lim-tarbiya jarayonining ajralmas qismi sifatida o'quvchilarda milliy g'urur, estetik did, muloqot madaniyati va axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari madaniy meros, xalq og'zaki ijodi, san'at namunalari bahramand bo'lish orqali o'zligini anglaydi, milliy qadriyatlarga sodiq, Vatanga mehr qo'ygan, barkamol inson sifatida shakllanadi. Shu bois boshlang'ich ta'limda madaniyat unsurlaridan foydalanish nafaqat tarbiyaviy, balki ilmiy-ma'rifiy jihatdan ham samarali hisoblanadi.

Innovatsiyalar esa ta'limning zamonaviy bosqichini belgilab beradi. Axborot texnologiyalari, raqamli vositalar, interaktiv dasturlar, elektron ta'lim platformalari o'quv jarayonini samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Masalan, onlayn kutubxonalar, elektron darsliklar, virtual laboratoriyalar orqali o'quvchilarning bilim olish jarayoni yengillashadi va ular zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'ladilar. Shu tariqa innovatsiyalar ta'limning sifat va samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilarni ijodiy fikrlash va mustaqil bilim olishga yo'naltiradi.

Ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalar uyg'unligida boshlang'ich ta'limni rivojlantirish O'zbekiston ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Yangi O'zbekiston taraqqiyotida ilm-fan va ta'lim eng muhim ustuvor yo'nalish bo'lib qoladi"[¹]. Ushbu fikr ta'lim tizimida ilmiy yondashuvni kuchaytirish, innovatsion jarayonlarni keng joriy etish va milliy madaniyatimizga tayangan holda yosh avlodni tarbiyalash zaruratini anglatadi.

Boshlang'ich ta'limda ilm-fan yutuqlaridan foydalanish, masalan, pedagogik psixologiya, yosh fiziologiyasi, didaktika kabi fanlarning tadqiqot natijalariga asoslanish o'qituvchiga ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Har bir o'quvchining psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda individual yondashuvlarni qo'llash ilmiy asoslangan ta'limning eng muhim tamoyillaridan biridir.

Shuningdek, boshlang'ich ta'limda madaniyatning o'rnini alohida e'tiborga loyiq. Madaniyat milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, yosh avlodga ularni singdirish va shu orqali ularning ma'naviy dunyosini boyitish imkonini beradi.

¹ Mirziyoyev, Sh.M. *Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston, 2021. O'zbek xalqining buyuk allomalari – Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy, Beruniy, Ibn Sino asarlari, maqollari va hikmatlari boshlang'ich ta'lim jarayonida keng qo'llanilsa, yosh avlodning dunyoqarashi kengayadi, ularda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat shakllanadi[²].

Innovatsion yondashuvlarning ta'lim jarayoniga kiritilishi, xususan, interfaol metodlar, "aqliy hujum", "klaster", "sinkveyn", "insert" kabi usullardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Bundan tashqari, elektron ta'lim vositalaridan foydalanish o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Shu jihatdan innovatsiyalar ilm-fan yutuqlari bilan uyg'unlashib, madaniyatimiz asosida amalga oshirilsa, boshlang'ich ta'lim tizimi samaradorligi yanada oshadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim tizimini isloh qilish, boshlang'ich ta'limni zamonaviy talablar asosida qayta ko'rib chiqish borasida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. "Ta'lim

to'g'risida"gi Qonun, Milliy o'quv dasturi, Davlat ta'lim standartlari va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar bu borada muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda^[3]. Ularning barchasida ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalarning ta'lim jarayonida tutgan o'rni alohida ta'kidlab o'tiladi.

Shu bois, ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalarning o'zaro uyg'unlashuvi boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, barkamol shaxsni shakllantirish hamda yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashning eng muhim kafolati bo'lib xizmat qiladi.

²Karimova, D. *Madaniyat va ta'lim integratsiyasi*. Toshkent: Istiqlol, 2019.

³ "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2020.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilm-fan, madaniyat va innovatsiyalar uyg'unligi boshlang'ich ta'limni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Ilmiy yondashuv o'quv jarayonining ilmiy asoslanganligini ta'minlasa, madaniyat yosh avlodning ma'naviy kamoloti uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi, innovatsiyalar esa ta'limning samaradorligini oshiradi. Shu bois boshlang'ich ta'lim tizimida ushbu uch omilning uyg'unlashuvi jamiyat taraqqiyotida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, N. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. Toshkent: Fan, 2020.
2. Alimov, R. Pedagogik innovatsiyalar va ta'lim texnologiyalari. Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. Karimova, D. Madaniyat va ta'lim integratsiyasi. Toshkent: Istiqlol, 2019.
4. Mirziyoyev, Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent: O'zbekiston, 2021.
5. Qodirov, H. Boshlang'ich sinf pedagogikasi. Samarqand: Zarafshon, 2018.
6. Rasulov, A. Ilm-fan va ta'limda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Yangi asr, 2022.
7. To'xtayev, S. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi interaktiv hamkorlik. Toshkent: Ma'rifat, 2020.
8. Yo'ldosheva, M. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarning o'rni. Buxoro: Buxoro nashriyoti, 2019.